

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inosestavno 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 45-86

Razmišljanja na pragu 23. obletnice naše svobode

Praznike in jubileje praznujemo v spomin na pomembne dogodke v zgodovini in javnem ter kulturnem življenju kakega naroda ali posameznih velikanov, sinov, ki so si pridobili za veličino naroda ogromnih zaslug.

Za naš jugoslovanske narode, pa je brez dvoma prvi december največji praznik v naši zgodovini, ker je ta dan praznik naše narodne in državne svobode.

Ogromne so bile žrtve za naše osvobodjenje, težke in velike so bile borbe in neustrašljivi, legendarni junaki, med katere moramo prišteti celokupen naš troimenski narod, so se borili za edino idejo, svetli cilj in ta je bil narodna in državna svoboda in združitev tistih bratov in sester, ki so bili zatirani pod tujim jarmom.

V naši svobodni državi je bilo treba ogromnega dela za konsolidacijo naših razmer, za prosvetni in gospodarski dvig prebivalstva. Za to konsolidacijo ter dvig prosvetnega in gospodarskega stanja našega naroda je učiteljski stan mnogo napravil. Doprinesel je ogromne žrtve že v borbi za svobodo, doprinesel je tudi ogromne žrtve in napore ne samo v šoli, ki je hram vzgoje najširših plasti naroda, hram kjer se vzgaja generacije, kjer se klesajo človeški značaji in narod sam, ampak je to delo nadaljeval še izven sten šolske zgradbe v okviru narodovega občestva, v duhu narodovih potreb, za to konsolidacijo skupnega življenja v okviru nove domovine. Učiteljstvo je koristilo s svojim dosedanjim delom narodu in državi; to delo je bilo intenzivno in vse delovne sile učiteljstva so rasle leto za letom v zavesti in veri, da je to delo posvečeno blagru celokupnosti in napredku tistega naroda, ki se je žrtvoval za to državo in svobodo, in iz katerega izhaja tudi ves učiteljski stan. To naše delo ni bilo brezvsebinsko, ampak je bilo navdušeno in je pronicalo in se zapisovalo, globoko v narodovo dušo, da je narod videl in cenil delo naše, posvečeno njemu in domovini.

Kljub temu, da je bilo učiteljstvo v tej kratki dobi svojega dela, odkar obstaja naša državna skupnost, mnogo, premočkrat kruto prevarano, kruto udarjeno in deležno mnogih udarcev, vendar je to učiteljstvo vedno

bilo odločno, braniti narodno ideologijo, ki se izliva v želji in hotenju po svobodi v okviru svoje, s krvjo ustvarjene domovine.

In danes, ko praznujemo 22. obletnico svoje svobode in stojimo na pragu 23. leta v svobodni državi, si pač želimo, da bi bili res močni na zunaj in znotraj, da bi se vsi valovi proti nam odbili in razpršili, kakor da bi udarili ob granitno skalo.

Resni so časi in nam, ki gradimo svojo domovino še naprej, je treba resnega in vztrajnega dela. Pri tem delu moramo biti složni vsi, čvrsti in res bratski, ker le takrat bomo premagali velike in resne ovire, ki nam jih čas stavi na pot. Dvigniti moramo svoja prizadevanja in povezati vse realne zahteve, da bomo nadomestili vse tisto, kar smo zamudili takrat, ko se je kovala naša usoda. Trdna prosvetna osnova, dobre gospodarske razmere in demokratična ureditev vseh perečih in odprtih problemov, je najsolidnejši temelj in najboljša zagotovilo, da bo močna, trdna tudi državljanska in narodna zavest, krepka državna skupnost.

To je idel naš, ideal našega naroda in ko poznamo enotnost teh narodovih idealov, ko stojimo s celokupnim narodom na skupni idejni podlagi, nam ne bo težko vsakemu najti sebi primerne polja udejstvovanja. Medsebojno zaupanje in medsebojna pravičnost bosta zavladali le tedaj, če se bomo vsi zavedali svojega poslanstva v mejah velike in močne Jugoslavije.

Z načeli demokratizma, enakosti vseh stanov in s svobodnim razmahom dajmo vsem priliko, da razvijejo vse svoje sile. Pri tem moramo spoštovati medsebojne tradicije, biti moramo pravični sodniki v vseh spornih zadevah in popolna sloga bo kronala naša prizadevanja. Narod bo postal zaveden, v dušah slehernega človeka se bo vžgal plamen trdne volje in ljubezni do kralja in domovine, do vsega, kar nam mora biti sveto.

To so naše misli, naši klici ob vstopu v triindvajseto leto naše državne in narodne svobode, ki prihajajo iz src vseh nas, ki delamo za dvig naroda in želimo srečno bodočnost Jugoslavije, skupne domovine Slovencev, Hrvatov in Srbov! Vilko Kolar.

Nerešeno vprašanje učiteljskih stanovanj

Mnogo smo že pisali in tudi na naših zborovanjih razpravljali o nerešenem vprašanju učiteljskih stanovanj. Toda ta problem je tako važen in pereč, da je treba o njem ponovno razpravljati, razpravljati toliko časa, da bo prišlo to vprašanje do končne rešitve.

Ko je bil izdan šolski zakon, je obstajala resna namera urediti to vprašanje, kajti določilo, da morajo vse šolske občine v podeželskih krajih v roku 6 let zgraditi toliko učiteljskih stanovanj, kolikor je oddelkov na šoli, je bilo vneseno v zakon prav zaradi tega, ker se je uvidela velika potreba, dokončno zagotoviti učiteljstvu primerna stanovanja. Ako bi se ta določba zakona striktno izvajala, tedaj bi morale vse šole imeti ustrezajoče število učiteljskih stanovanj že meseca decembra 1935. leta. Toda tudi po 5 letih poteka tega roka, je to vprašanje še vedno odprto, še vedno nerešeno, a učiteljstvo je zaradi tega prisiljeno bivati često v neprimernih, vlažnih in tudi sicer nezdruživih stanovanjih. Seveda ne velja ta trditev za vsa stanovanja, kajti tudi pri nas imamo že mnogo šol, pri katerih je vprašanje učiteljskih stanovanj že dokončno in ugodno rešeno. Vendar je še precejšnje število takih šol, kjer sploh ni mogoče dobiti v kraju primerne stanovanja, a šola sama ga tudi nima.

Nedavno smo priobčili razsodbo državnega sveta, v kateri je bilo točno določeno, kakšno mora biti učiteljsko naturalno stanovanje, katere in koliko prostorov mora obsegati tako za samsko, kakor tudi za poročeno učiteljstvo. Pričakovati bi bilo, da bi na osnovi te razsodbe bil izdan poseben pravilnik za gradnjo učiteljskih stanovanj, ki bi obsegal prav vsa določila glede obsega in kakovosti naturalnih stanovanj, predvidenih v šolskem zakonu. A na žalost takega pravilnika še nimamo in še vedno je mnogo učiteljev in učiteljic, ki so prisiljeni stanovati v neprimernih stanovanjih, ker pač v kraju ne dobijo boljših in, če bi se hoteli iz takega slabega stanovanja izseliti, bi bili prisiljeni, podati ostavko na svoje službeno mesto.

Ze navedena dejstva nam jasno kažejo, da je vprašanje naturalnih stanovanj zelo pereče in ga je treba rešiti na način, ki bo v korist prizadetemu učiteljstvu, kakor tudi v korist šolstva in prosvete sploh. Morda bi se komu zdela ta trditev neresna, vendar ima globoko utemeljitev v sledečih obstoječih dejstvih:

Zdravniki državnih bolnic, kamor se mora učiteljstvo vedno obračati, če hoče dobiti bolezenski dopust, naglašajo, da se pojavljajo med učiteljstvom razne bolezni, ki so največkrat posledica neradne prehrane in nezdruživih stanovanjskih razmer. Poglejmo, kako je v konkretnem primeru prišlo do takih posledic pri posameznih učiteljih ali učiteljicah. Mlada učiteljica je bila nastavljena na enorazrednico, osamljena in oddaljena od večjega naselja, in na šoli je bila prisiljena stanovati v skromni, zatohli in vlažni sobici. Ker pač ni imela možnosti dobiti hrano v kaki gostilni, ki je pač ni bilo in tudi v najbližjih kmečkih hišah ne, je bila prisiljena, kuhati si sama. Toda kako izgleda to kuhanje in kakšna je ta hrana, si lahko predstavljamo samo tisti, ki je to preizkušal. Dopoldne pouk — popoldne pouk. Vmes morda samo ena ura časa in v tej uri si mora učiteljica pripraviti skromno kosilo in ga tudi pojediti. Zvečer utrujena od težkega šolskega dela si ne more pripraviti primerne večerje, marveč se zadovolji s kakim skromnim prigrizkom. Ako tak način prehranjevanja traja leta in leta, je nemogoče, da bi ostal brez zlih posledic na notranji organizem, ki je ustrojen tako, da zahteva redno in primerno hrano. Posledice takega načina prehranjevanja in pa tudi neprimerne stanovanja se ne pojavljajo takoj, kajti organizem mladega človeka je odporen, toda ta odpornost polagoma popušča in zle posledice se kažejo šele po nekaj letih. In prav v tem dejstvu je iskati glavnih vzrokov tako čestih obolenj med učitelji, predvsem pa med učiteljicami, ki si same pripravljajo hrano. In prav ta navedena dejstva so resen opomin, da je treba urediti stanovanjsko vprašanje pri vseh šolah, kajti če je stanovanje urejeno in opremljeno z vsemi pritliklinami, obstaja tudi večja možnost pravičnega in rednega prehranjevanja tudi v takem primeru, ko je učna oseba prisiljena, sama kuhati.

Ugotoviti moramo istočasno, da nobeden izmed državnih uslužbencev ni prisiljen živeti v takih razmerah, kakor pač marsikateri učitelj. To velja predvsem za ono učiteljstvo, ki je nameščeno na oddaljenih in samotnih šolah, po raznih daleč naokoli raztresenih naselbinah. In prav v takih primerih bi bilo treba še prav posebej skrbeti za čimprejšnjo rešitev stanovanjskega vprašanja, ker v zdravih stanovanjih ne bo nikoli mogoče iskati vzrokov raznim poznejšim obolenjem, kakor

je to primer sedaj, ko uživa bolezenske dopuste pri nas precejšnje število učiteljstva in to povsem upravičeno, kajti njihove bolezni so resnega značaja in je izvor teh bolezni iskati v nepravilnih in nezdruživih stanovanjskih razmerah.

Se eno vprašanje je, ki ga moramo postaviti v zvezo z nepravilnimi stanovanjskimi razmerami in z nezdruživimi naturalnimi stanovanji. Je to tolikokrat naglašeno in v mnogih okrožnicah poudarjeno dejstvo, da se učiteljstvo ob sobotah vse prerado oddaljuje iz svojega službenega kraja. Oni, ki imajo na

šoli udobno stanovanje in živijo svojim razmeram primerno, udobno življenje, nikakor ne bodo silili čez nedeljo iz svojega službenega kraja, ker je to združeno z nekimi izdatki, ki jih v današnjih razmerah vsakdo težko utrpi. Silil bo iz svojega službenega kraja ob prostih dneh le tisti, ki si želi vsaj enkrat v tednu, udobno spati in uživati redno hrano.

To so dejstva, ki govorijo za nujnost rešitve vprašanja naših naturalnih stanovanj predvsem za rešitev tega vprašanja v krajih, kjer so najtežje razmere.

Marija Klofutarjeva:

Med „zaostalimi“ v otrokovem stoletju

Vsak zaostal otrok more in mora postati dostojen član človeške družbe!

S temi besedami kličem na pomoč javnost, saj je to problem splošnega blagostanja, splošnega dviga našega socialnega, kulturnega, etičnega in zdravstvenega življenja.

Na tem polju razvijata moderna pedagogika in sociologija svoje moči in se trudita, da iz onih revčkov, ki zaradi svoje duševne manjvrednosti in telesne slabosti ne morejo priti do gospodarske samostojnosti, vzgojita ljudi, ki bodo sposobni za delo. V delu naj iščejo življenjske cilje, zadovoljnost in uteho, ne pa v miloščini, ki se jim meče na ulicah, križpotih, po hišah, romanjih itd. Delo naj jim ustvarja veselje in pozabo, delo naj jim sprošča dušo in telo!

Pedagogika zaostalih sloni na socialnobioloških temeljih, je nikla iz korenin velike potrebe, nikla iz ljubezni do bližnjega in iz čvrste volje, pomagati onim ubogim otrokom, za katere nihče ne mara. In ravno veliko število teh otrok silijo vzgojitelji, da se evolucioniirajo v socialnem smislu in da v teoriji in praksi obdelajo široko nepokošeno polje — vzgoje zaostalih. Naloga naj jim bo, da vsakega otroka po stopnji njegove gospodarske sposobnosti postavijo na tisto mesto, kjer bo na najlažji način postal koristen član človeške družbe.

Na ta način bo vzgojno delo vedno v skladu s končnim socialnim položajem zaostalega otroka.

Blagor tistemu roditelju in vzgojitelju, ki lahko reče: »Bil sem slepemu oko, gluhemu uho, hromemu noge, revežu oče in mati.«

Kateri otrok je zaostal?

Zaostal je vsak otrok, ki ne more stopati paralelno z zdravimi, starostni dobi primerno, duševno in telesno razvitimi otroki. Med te uvrščamo v glavnem slepe, gluhe, slabomiselne ali manjnadarjene, še bolj — slabo razumevalajoče otroke, jecljajoče oz. otroke z govornimi napakami, tope in etično manjvredne, asocialne in antisocialne tipe.

Število defektnih otrok je pri vseh narodih dovolj veliko, kar je razvidno iz inozemske literature in statistik.

Pokret vzgoje zaostalih je še povsod v razvoju, pri nas bi lahko rekli v povoj, toliko, da se lahko pohvalimo z obstojem. Manjka nam strokovnih moči, manjka razumevanja, manjka specialne pedagoške literature, razprav o vzrokih duševne in telesne zaostalosti, razprav o zaostalosti posameznih funkcij, o metodah pedagoško-psihološkega zdravljenja, o vzgojnih metodah z ozirom na vrsto »defekta« itd., a predvsem — manjka denarja.

Če se vprašamo, kateri otroci potrebujejo vzgajanja in zdravljenja v pomožni šoli in v pomožnem oddelku, v zavodu za slepe in gluhe, na ortopedski kliniki in v poboljševalnici, dobimo odgovor: To so bolniki, pri katerih je zaradi prirojene ali pridobljene hibe recipročna vrednost njihovih sposobnosti in vrlin z ozirom na življenjske zahteve okolice za njih tako nepopolna, da se njihove preostale duševne in telesne moči ne morejo razviti do najpotrebnejše ekonomske samostojnosti.

In zopet in vedno to vprašanje denarja! Vzemite samo vzgojo z zdravstvene baze, vzgojo defektnih in manj nadarjenih otrok, pa vzgojo zapuščenih pravi se, da dobra šola hrani denar, ki bi bil potreben za kriminal, bolnice in ubožnice. Dobra vzgoja in dober pouk morata biti čim individualnejša; v tej smeri se pri nas izvaja cel niz poizkusov. Jaz bi jih delal še več, ali ravno individualizacija šole zahteva — denarja.

Iz knjige: »Karel Čapek, Hovory s T. G. Masarykom.«

Vzroki zaostalosti so ali prirojene, ali podedovane (Mendelovi zakoni dednosti), ali pa pridobljeni.

Prirojene in pozneje pridobljeni defekti so v svojih posledicah isti. Tako se n. p. hromost otroka, ki je prišel brez roke na svet, ne razlikuje od onega, ki jo je po nesreči izgubil, kot ne prirojena gluhost od pridobljene zaradi bolezni ali poškodbe centralnega živčevja.

Vzroki prirojenim hibam in boleznim leže lahko v sami kali, v slabi konstituciji materinega telesa za časa nosečnosti in poroda, ki zabranjuje otrokov normalni razvoj in pot na svet, v alkoholizmu, v posledicah bednega in nemoralnega življenja staršev, v zakonih iz krvnega sorodstva, v izredno težkih poklicih, v živčnih pretresih, pa tudi v atmosfersko-klimatskih neugodnostih (vlaga, močvirje, kotline itd.).

Med najtežje pridobljene defekte moramo uvrstiti oslepljenje, ogluščenje in onemoglost, ki so navadno posledica pretresa centralnega živčevja s pogubnimi posledicami za ves duševni in telesni razvoj, dalje ohromelost in pa posledice tuberkuloze, rahitisa in poliomyelitisa.

Te bolezni, ki so največji sovražniki naših otrok, imenujemo socialne bolezni, ker slabe naše narodno telo in uničujejo naše delovne in gospodarske moči.

Vsak od teh bolnikov, pa naj si bo slep, gluh, hrom, duševno zaostal ali moralno manjvreden, je socialnobiološki individuum, ki ni sposoben, da se z lastno močjo vzdržuje, pa bi se mu morala dati ekonomska vrednost normalnega človeka. Ortopedi, sociologi in vzgojitelji bi morali storiti vse, da privedejo svojega bolnika na stopnjo bitja po božji podobi.

Duša zaostalega otroka.

Telesna napaka se več ali manj vedno zrcali v pohabljenosti duši. Vsi simptomi pohabljenega telesa se odražajo v življenju socialno in biološko ter delujejo na otrokovo duševno življenje.

Treba je samo videti reveže, ki ne vidijo, ne slišijo, ne znajo hoditi, ki tipljejo okoli sebe in se plazijo po tleh, ki morajo v pravem smislu besede živeti življenje, nedostojno človeka.

Ti revčki, ogorčeni nad kruto usodo, nimajo zaupanja ne v sebe in ne v svojo okolico, v starše, učitelje in zdravnika. V tem težkem telesnem in duševnem stanju prevladuje nezadovoljnost in melanholija, duša omaga, saj ne vedo niti oni niti starši, da je še vedno možna pomoč.

(Nadaljevanje sledi.)

Zahvala

Ko polaga vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani v blagajno častni skupek narodne zbirke 10. novembra, se visoko zaveda velike hvalečnosti, ki jo dolguje vsem: mestom, trgov in vsem, podružnicam in sodelujočim društvom, darovalkam in nabiralcam, darovalcem in nabiralcem, zlasti pa še mladini, ki je z vso vnemo sodelovala.

Deseti november 1940. je tako častno izpričal plemeniti smisel Slovencev in Slovenk za potrebe naše Družbe, da bo ta dan vodstvu trajno v opomin, ko bo letošnjo zimo izvrševalo zastavljene naloge po tistem geslu, s katerim je bila zbirka prirejena:

»Bratom in sestram na meji — pomoči!«

Vsem najprisrčnejša zahvala!

V Ljubljani dne 23. novembra 1940.

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda.

Dosebina:

Razmišljanja na pragu 23. obletnice naše svobode.

Nerešeno vprašanje učiteljskih stanovanj.

Med »zaostalimi« v otrokovem stoletju.

Uredbe o izrednih dokladah za aktivne in upokojene državne nameščence.

Naša delegacija.

LISTEK: Grobovi bodo oživel.

Delo za zaščito otrok in mladine.

UČITELJSKI POKRET: Kvantiteta in kvaliteta.

Učitelj Franc Stropnik v ljubljanski bolnišnici.

Splošne vesti. — Osebnost zadeve. — Učiteljska tiskarna. — Iz listov. — Mladinska matica. — Naša gospodarska organizacija. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Učiteljski pevski zbor JUU. — Novosti na knjižnem trgu.